

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยที่จะเสนอในบทนี้ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาความขัดแย้งเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชา และอาจารย์มีความคาดหวังต่อบทบาทการบริหารงานในหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับความขัดแย้งในบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา กำหนดเกณฑ์โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่

โดยยึดจำนวนนักเรียน 1,500 - 2499 คน (เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา : 2532) ประกอบด้วยจำนวนประชากร ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา และครูอาจารย์สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นประชากรในการวิจัย จำแนกตามเขตการศึกษา

เขตการศึกษา	ประชากร			รวม
	ผู้บริหาร	หัวหน้าหมวดวิชา	ครู - อาจารย์	
9	20	240	1,939	2,199
10	25	300	2,673	2,998
11	23	276	2,100	2,399
รวม	68	816	6,712	7,596

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา ครู-อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มตามกลุ่ม (Cluster sampling) จากโรงเรียนในเขตการศึกษา 9, 10 และ 11 โดยใช้ตารางของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1973) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน ของประชากร ดังแสดงในตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ผู้บริหาร	68	58
หัวหน้าหมวดวิชา	816	268
ครู - อาจารย์	6,712	378
รวม	7,596	704

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 แสดงกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากร จำแนกตามเขตการศึกษา

ตำแหน่ง	เขตการศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ผู้บริหาร	9	20	17
	10	25	21
	11	23	20
หัวหน้าหมวดวิชา	09	240	79
	10	300	98
	11	276	91
ครู-อาจารย์	09	1,939	109
	10	2,673	151
	11	2,100	118
รวม		7,596	704

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งมี 2 ตอน

คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อกระทงเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการในเรื่อง เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และตำแหน่งในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 เป็นข้อกระทงสอบถามความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 60 ข้อกระทง แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ครอบคลุมบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานวิชาการ จำนวน 10 ข้อ จากข้อ 6 - 15
2. การบริหารงานธุรการ จำนวน 10 ข้อ จากข้อ 16 - 25
3. การบริหารงานปกครองนักเรียน จำนวน 9 ข้อ จากข้อ 26 - 34
4. การบริหารงานบริการ จำนวน 10 ข้อ จากข้อ 35 - 44
5. การบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน จำนวน 8 ข้อ จากข้อ 45 - 52
6. การบริหารงานทั่วไป จำนวน 13 ข้อ จากข้อ 53 - 65

การสร้างแบบสอบถาม การสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย
2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวความคิดที่กำหนดโดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
3. นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) รายนามผู้เชี่ยวชาญมีดังนี้
  - รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร วรตมางกูร อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
  - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
  - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- อาจารย์ วีระ บุญชนะนิเวศ เลขานุการกรมสามัญศึกษา สำนักเลขานุการกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ

- อาจารย์ สมพงษ์ รุจิรวรธน ผู้อำนวยการโรงเรียนโยธินบูรณะ สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

4. นำแบบสอบถามและข้อสังเกตตลอดจนการแก้ไขของผู้เชี่ยวชาญไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

5. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ลักษณะคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังกรมสามัญศึกษา เพื่อขอให้อธิบดีกรมสามัญศึกษา ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2. กรมสามัญศึกษาได้ออกหนังสือส่งแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือในการวิจัยไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงผู้ตอบแบบสอบถาม ชี้แจงเกี่ยวกับการตอบแบบสอบถาม และส่งแบบสอบถามคืนไปยังผู้วิจัย

4. ส่งแบบสอบถามไปยังผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ และนำไปให้เองสำหรับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดนครราชสีมา

5. ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่งแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์ภายในเวลาที่กำหนดให้ เมื่อส่งแบบสอบถามไปแล้วเป็นระยะเวลาหนึ่งสัปดาห์ ผู้วิจัยได้ทำหนังสือส่วนตัวเรียนเข้าไปให้กลุ่มดังกล่าวส่งแบบสอบถามคืนภายในเวลาที่กำหนด หลังจากครบกำหนดแล้วยังได้รับแบบสอบถามยังไม่ครบ ก็ทำการทวงถามทางโทรศัพท์และโทรเลข เฉพาะรายที่คงค้างไม่

ส่งแบบสอบถามคืน

6. ผู้วิจัยใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูล 1 เดือน คือ ตั้งแต่ 15 กุมภาพันธ์ 2536 ถึงวันที่ 15 มีนาคม 2536 โดยได้รับแบบสอบถามคือทั้งสิ้น 651 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 92.48 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืน

เขตการศึกษา	ผู้บริหาร		หัวหน้าหมวด		อาจารย์		รวม		
	ส่งไป	ได้คืน	ส่งไป	ได้คืน	ส่งไป	ได้คืน	ส่งไป	ได้คืน	ร้อยละ
9	17	15	79	72	109	97	205	184	26.14
10	21	19	98	95	151	140	270	254	36.08
11	20	20	91	90	118	103	229	213	30.26
รวม	58	54	268	257	378	340	704	651	92.48

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อกระทงเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำมาแจกแจงความถี่ของคำตอบ คิดเป็นร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นข้อกระทงเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในด้านต่างๆ

2.1 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อในแต่ละด้านจากผลรวมทั้งหมดในแต่ละกลุ่ม ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

2.2 เปรียบเทียบความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามความคาดหวังของผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา และอาจารย์ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (ONE-WAY ANOVA) เป็นรายด้านเมื่อพบว่า ด้านใดมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ก็ดำเนินการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของ Henry Scheffe⁴ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 กำหนดคะแนนตามระดับความคาดหวังในบทบาทของผู้บริหาร

5 หมายถึง คาดหวังให้ผู้บริหารปฏิบัติตามบทบาทนั้น มากที่สุด

4 หมายถึง คาดหวังให้ผู้บริหารปฏิบัติตามบทบาทนั้น มาก

3 หมายถึง คาดหวังให้ผู้บริหารปฏิบัติตามบทบาทนั้น ปานกลาง

2 หมายถึง คาดหวังให้ผู้บริหารปฏิบัติตามบทบาทนั้น น้อย

1 หมายถึง คาดหวังให้ผู้บริหารปฏิบัติตามบทบาทนั้น น้อยที่สุด

2.2.2 หาค่าเฉลี่ยของคะแนนตามระดับความคาดหวังจากกลุ่มตัวอย่าง

แล้วนำมาเปรียบเทียบตามระดับความคาดหวัง โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง คาดหวังมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง คาดหวังมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง คาดหวังปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง คาดหวังน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง คาดหวังน้อยที่สุด

2.3 หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของค่าตอบ รายข้อ รายด้าน และรายกลุ่ม

2.4 เปรียบเทียบความคาดหวังโดยการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (ONE-WAY ANALYSIS OF VARIANCE) เพื่อทดสอบความแตกต่างตามตัวแปรของกลุ่มตัวอย่าง ถ้าทดสอบพบว่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมีนัยสำคัญทางสถิติ ก็ทำการทดสอบว่าค่าเฉลี่ยใดบ้างที่แตกต่างกันตามวิธีการของ Scheffé's Method

การวิเคราะห์ข้อมูลและหาค่าสถิติต่างๆในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สูตรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. ค่าร้อยละ

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม} \times 100}{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}}$$

2. ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

$$\bar{x} = \frac{\sum X_i}{n}$$

เมื่อ $\sum X_i$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

3. ส่วนแบ่งเบเนมาตรฐาน (S.D.)

$$\text{S.D.} = \frac{\sum (X_i - \bar{x})^2}{n - 1}$$

เมื่อ X_i แทน คะแนนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละคน
 $\bar{x}$ แทน ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
 n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

(ศิริชัย กาญจนวาสี , 2533)

4. สถิติทดสอบ ONE-WAY ANOVA

การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance)

ใช้สูตร (Garrett Woodworth, 1967)

$$F = \frac{MSB}{MSW}$$

ขั้นตอนการคำนวณ

$$SSb = n_1 (\bar{x}_1 - \bar{x}_k) + n_2 (\bar{x}_2 - \bar{x}_k) + n_3 (\bar{x}_3 - \bar{x}_k)$$

$$SSw = (n_1 - 1)(S.D._1)^2 + (n_2 - 1)(S.D._2)^2 + (n_3 - 1)(S.D._3)^2$$

$$SST = SSb + SSw$$

$$MSb = \frac{SSb}{k - 1}$$

$$MSw = \frac{SSw}{N - K}$$

$$F = \frac{MSb}{MSw}$$

df = จำนวนองศาอิสระ (Degree of Freedom)

ค่า F ตามสูตรนี้มีค่าเท่ากับ $K - 1$ และ $N - K$

F	หมายถึง	อัตราส่วนความแปรปรวน
MS	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง เฉลี่ย (Mean Square)
SS	หมายถึง	ผลบวกของส่วนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum Square)
b Subscription	หมายถึง	ระหว่างกลุ่ม (Between Group)
W Subscription	หมายถึง	ภายในกลุ่ม (Within Group)
t Subscription	หมายถึง	รวมกลุ่ม
n_1, n_2, n_3	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ
$\bar{X}_1, \bar{X}_2, \bar{X}_3$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยกลุ่มที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ
$\bar{X}_t$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (Total Mean)
$S.D._1, S.D._2, S.D._3$	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบน กลุ่มที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ
K	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
N	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ทุกกลุ่มรวมกัน

ถ้าค่า F ที่ได้จากการคำนวณน้อยกว่าค่า F จากตารางที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 หมายความว่า ความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มโดยเฉลี่ยแล้วไม่แตกต่างกัน
แต่ถ้าค่า F ที่ได้จากการคำนวณเท่ากับหรือมากกว่าค่า F จากตารางที่ระดับความมีนัยสำคัญดังกล่าว หมายความว่า ความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มโดยเฉลี่ยแล้วแตกต่างกัน

ในกรณีที่ค่า F ที่ได้จากการคำนวณเท่ากับหรือมากกว่าค่า F จากตารางที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 หมายความว่า ความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม โดยเฉลี่ยแล้วมีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจะทำการทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการของ Scheffe Test for all possible comparisons ใช้สูตรดังนี้ (ประคอง กรรมสูตร, 2528)

$$F = \frac{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2)^2}{MSW \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right) (k - 1)}$$

เมื่อ $\bar{x}_1, \bar{x}_2$	คือ	ค่าเฉลี่ยของ 2 กลุ่มที่ต้องการทดสอบความแตกต่าง
n_1, n_2	คือ	จำนวนคนในแต่ละกลุ่ม
MSW	คือ	ความแปรปรวนภายในกลุ่มที่คำนวณไว้แล้ว
K	คือ	จำนวนกลุ่มทั้งหมด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย